ታህሣሥ 10 ቀን 1998 ዓ.ም

የመ.ቁ. 15815

ዳኞች፦ አቶ መንበረፀሐይ ታደሰ
አቶ ፍስሐ ወርቅነህ
አቶ አብዱልቃድር መሐመድ
ወ/ሮ ስንዱ ዓለሙ
አቶ መስፍን እቁበዮናስ

አመልካች፦ አርሲ እርሻ ልማት ድርጅት- ቃሲም ፈጂስ ቀረበ

ተጠሪ፦ አቶ ሰለሞን አበበ- አልቀረበም

ፍ ር ድ

ይህ ክርክር የተጀመረው በኦሮሚያ አርሲ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው፡፡ ክሱን የመሠረተው ተጠሪው ሲሆን አቤቱታውም በአጭሩ አመልካች በ1989 ዓ.ም የወጣውን የማኔጅመንት መተዳደሪያ ደንብ አንቀጽ 37(1) በመተላለፍ ከስራ ያሰናበተኝ በመሆኑ የቀረብኝ ጥቅማ ጥቅም ተከፍሎኝ ወደ ስራ እንድመለስ ይወሰንልኝ የሚል ነው፡፡ ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤትም ግራ ቀ□ን በጉዳዩ ከአከራከረ በኋላ የተጠሪ የስራ ስንብት ደንቡን ተከትሎ ያልተፈፀመ ስለሆነ የተቋረጠበት ጥቅማ ጥቅም ተከፍሎት ወደ ስራ ሊመለስ ይገባል በማለት ወስኗል፡፡ ይህ ውሣኔም ጉዳዩን በይግባኝ ባየው የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ፀንቷል፡፡

በመቀጠል አቤቱታ የቀረበለት ይህ ችሎትም የግራ ቀፁን ክርክር መርምሯል፡፡

አንድ የማኔጅመንት አባል የሆነ ሰው ከሥራ ቢሰናበት ስንብቱ ሥርዓቱን የተከተለ አይደለም በማለት ወደ ስራ እንዲመለስ መወሰንን ሕጉ ይፈቅደዋል? ወይስ አይፈቅደውም? የሚለው ነጥብ በጉዳዩ ምላሽ ሊያገኝ የሚገባው ነጥብ መሆኑንም ተገንዝቧል፡፡

ተጠሪ ከአስተዳደሩ ክፍል የሚፈረጅ ሰራተኛ መሆኑ አላከራከረም፡፡ ከስራ የተሰናበተውም በድርጅቱ የስራ አመራር ቦርድ በተሰጠ ውሣኔ መሆኑ በስር ውሣኔ ተመልክቷል፡፡ እንዲሁም በአስተዳደር መተዳደሪያ ደንቡ መሠረት ተጠሪ ፈፅሞታል የተባለው ጥፋት አስቀድሞ በኮሚቴ ከዚያ ደግሞ በይግባኝ በስራ አመራር ቦርድ ታይቶ ውሣኔ ሊያገኝ ሲገባው ተጠሪው በቀጥታ በቦርዱ ከስራ እንዲሰናበት መወሰኑ በደንቡ የተቀመጠውን ሥርዓት የጠበቀ አይደለም በሚል ምክንያት ከፍ ሲል የተጠቀሰው ውሣኔ በስር ፍርድ ቤቶች መስጠቱን መዝገቡ ያስረዳል፡፡

በመሠረቱ የስር ፍርድ ቤቶች ለውሣኔያቸው መሠረት ያደረጉት የአስተዳደር መተዳደሪያ ደንቡን መሆኑ በግልጽ የሚታይ ነው፡፡ ይህ የአስተዳደር መተዳደሪያ አንድ የአመራር አባል ጥፋት ፈጽሟል ቢሰኝ የጥፋቱ መፈፀም አለመፈፀም ተጣርቶ እርምጃ የሚወሰድበት ሥርዓት የተቀመጠበት ደንብ መሆኑንም ከውሣኔያቸው መንፈስ መረዳት ይቻላል፡፡ ፍርድ ቤቶቹ ተጠሪ ከስራ የተሰናበተበትን ሁኔታ ከደንቡ ጋር በማገናዘብ ስንብቱ በደንቡ የተመለከተውን ሥርዓት ያከበረ አይደለም የሚል ማጠቃለያ ላይ መድረሣቸውም ከፍ ሲል ተጠቅሷል፡፡ እንግዲህ የተጠሪ የስራ ስንብት ደንቡን የተመሠረተ መሆን አለመሆኑን ለመለየት የክርክሩን ፍሬ ነገር ማጥራት ያስፈልጋል፡፡ ይህ ደግሞ የዚህ ችሎት የስራ ድርሻ ባለመሆኑ የስር ፍርድ ቤቶች ስንብቱ ደንቡን የተከተለ አይደለም ሲሉ በፍሬ ነገሩ ረገድ የደረሱበትን መደምደሚያ ይህም ችሎት ተቀብሎታል፡፡

በሌላ በኩል ግን በአስተዳደር መተዳደሪያ ደንቡ መሠረት ያልተፈፀመ የስራ ስንብት ለሰራተኛው ወደ ስራ የመመለስን መፍትሔ ሊያሰጠው የመቻል አለመቻሉ ጉዳይ የሕግ ጥያቄን የያዘ ነውና በዚህ ችሎት ሊዳኝ ይገባዋል፡፡ ከመዝገቡ መረዳት እንደሚቻለው የስር ፍ/ቤቶች ተጠሪ ወደ ስራ እንዲመለስ ይወስኑ እንጂ ይህንኑ እንዲወስኑ ያስቻላቸው የደንቡን አንቀጽ በውሣኔያቸው አልጠቀሱም፡፡ አሊያም ደንቡ በስሩ ከተመለከተው ስርዓት ውጭ ከስራ የተሰናበተን ሰራተኛ ወደ ስራ የመመለስ አላማ ያለው መሆኑን

አላረጋገጡም፡፡ እንዲሁም ተጠሪ የአስተዳደር መተዳደሪያ ደንቡ ከስርዓት ውጭ የተናበተ የአመራር አባል ወደ ስራ ይመለስ ዘንድ የሚፈቅድ ነው ሲል ያቀረበው ክርክር የለም፡፡ ይህ ደግሞ ፍርድ ቤቶቹ ተጠሪ ወደ ስራ ይመለስ ሲሉ ለደረሱበት መደምደሚያ በደንቡ የተፈቀደ መፍትሄን መነሻ አለማድረጋቸውን ለማመላከት ይበቃል፡፡ ፍርድ ቤቶቹ ያስደገፉት ሕግ ሳይኖር የደረሱበት ይህን ይህ ማጠቃለያም አሳማኝነት የሚጎድለው ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

ስለሆነም ጉዳዩ ለክርክሩ አግባብነት ከአለው የፍ/ብ/ሕጉ ድንጋጌዎች አኳያ ሊመረመር የሚገባው መሆኑን አምነንበታል፡፡ በመሠረቱ ተጠሪ የስራ አመራር አባል በመሆኑ ከአመልካች ጋር የፈፀመው ያልተወሰነ ጊዜ የሰራ ውል ከሁለቱ በአንዳቸው የሁለት ወር ቅድሚያ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ሊቋረጥ እንደሚችል ከፍ/ብ/ሕ/ቁ.2570 እና 2571 ላይ መረዳት ይቻላል፡፡ አንድ አሰሪ የስራ ውሉን ያቋረጠበት በቂ ምክንያት ከሌለው ደግሞ ለሰራተኛው የሦስት ወር ደመወዙን የመክፈል ግዴታ እንዳለበት በዚሁ ሕግ አንቀጽ 2573 እና 2574 ላይ ተደንግጎ ይገኛል፡፡ እነዚህ ድንጋጌዎች እንደ ተጠሪ ያሉ የስራ አመራር አባላት የፈፀሟቸው የስራ ውሎች ያለበቂ ምክንያት እንኳ ሊቋረጡ እንደሚችሉ የሚያስገነዝቡ ናቸው፡፡ የስራ ውሉ መቋረጥ በአሰሪው በኩል በቂ ምክንያት ያልተሰጠበት ከሆነም ሰራተኛውን ወደ ስራ የመመለስ መፍትሄ የሚያስገኙለት ሳይሆን ካሣ ተቀብሎ ይሰናበት ዘንድ የሚፈቅዱለት ናቸው፡፡ ይህም የሚያሣየን በሥራ አመራር ላይ የሚገኙ ሰዎች የሥራ ውላቸው ቢቋረጥ የሚያገኙት ሕጋም መፍትሄ (remedy) ሌሎቹ በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ የሚሸፈኑ ሰራተኞች ከሚያገኙት መፍትሄ የተለየ መሆኑን ነው፡፡ ፍርድ ቤቶች ለአንድ መብቴ ተነካ ለሚል ወገን የሚሰጡት መፍትሄ ደግሞ በሕጉ ላይ የተመሠረተ መሆን ይኖርበታል፡፡ ከተጠቀሱት ሕጎች ለመገንዘብ እንደሚቻለው የሥራ አመራር ላይ ያለ ሰው ሕጉ በማይፈቅደው ምክንያት እንኳን ከሥራ ቢሰናበት ፍርድ ቤት ወደ ሥራው እንዲመለስ ለማድረግ የሚያስችለው የሕግ ድጋፍ የለውም፡፡ ሕጉ የሰጠው መብት ካሳ መቀበል ብቻ ነው፡፡

በተያዘው ጉዳይ ተጠሪ በቦርድ ውሣኔ ከስራ መሰናበቱ እንጂ አመልካቹ የሁለት ወር ማስጠንቀቂያ በመሰጠት የስራ ውሉን ያቋረጠው

መሆኑን አልተረጋገጠም፡፡ እንዲሁም ተጠሪው ለስንብቱ ምክንያት የተደረጉትን መስሪያ ቤቱን በቅንነት ለማገልገል ፈቃደኛ አይደለም፡ የበታች ሰራተኞችን ይንቃል ትእዛዞች አይቀበልም... ወዘተ በሚል በአመልካች የተጠቀሱትን ጥፋቶች መፈፀም አለመፈፀሙም በስር ፍርድ ቤቶች አልተረጋገጠም፡፡ በሌላ በኩል ግን የሥር ፍርድ ቤቶች የተጠሪ የስራ ስንብት የአስተዳደር መተዳደሪያ ደንቡን ተመስርቶ የተፈፀመ አይደለም የሚል ማጠቃለያ ላይ የደረሱ ሲሆን ይህም ችሎት ፍርድ ቤቶቹ በጉዳዩ ፍሬ ነገር የደረሱበትን የተጠቀሰውን ማጠቃለያ ተቀብሎታል፡፡ እነዚህ በጉዳዩ የሚታዩት ፍሬ ነገሮች ተዳምረው ሲመዘኑም አመልካች የተጠሪን የስራ ውል ለማቋረጥ በቂ ምክንያት አልነበረውም ለማለት ያህል የሚበቁ መሆናቸውንም አምኖበታል፡፡ ይህም ተጠሪው ማስጠንቀቂያ ያልተሰጠው በመሆኑ ምክንያት የሁለት ወር ደመወዝ የስራ ስንብቱ በበቂ ምክንያት ያልተደገፈ በመሆኑ ምክንያት ደግሞ ቢበዛ የሦስት ወር ደመወዝ በካሣ መልክ እንዲያገኝ የሚያስችለው እንጂ ወደ ስራ እንዲመለስ የሚያደርገው አይደለም፡፡ ስለሆነም የስር ፍርድ ቤቶች ተጠሪው ወደ ስራ እንዲመለስ የሰጡት ውሣኔ ከፍ ሲል ከተጠቀሱት የፍትሐብሔሩ ድንጋጌዎት ጋር ያልተጣጣመ ነው፡፡

ው ሣ ኔ

1. የተጠሪ የስራ ውል መቋረጥ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2570(1) የተደገፈ ነውና ወደ ሥራ ሊመለስ አይገባም፡፡
2. ይሁን እንጂ አመልካች የተጠሪን የስራ ውል ያቋረጠበት በቂ ምክንያት ስለሌለው በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2573 እና 2574 መሠረት የሦስት ወር ደመወዝ በካሣ መልክ እንዲከፈለው ተወስኗል፡፡
3. በተጨማሪም ተጠሪው የሁለት ወር የቅድሚያ ማስጠንቀቂያ ያልተሰጠው በመሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2570(2) እና 2571 መሠረት የሁለት ወር ደመወዙ እንዲከፈለው ተወስኗል፡፡
4. የአርሲ ዞን ከፍተኛ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 38/95 የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ደግሞ በመ.ቁ. 2339/95/016 ግንቦት 3 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠት ውሣኔ ተሽሯል፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡